

אורי וישעי

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן רבנו יוסף חיים זי"ע

בראשות מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

שבת מברכין אלול
המולד ליל ראשון שעה
0:26 - 6 חלקים
ר"ח ביום ראשון ושני

התשפ"ה שנת ה'כ"א לעלון
פרשת ראה הפטרה עניה סוערה
מוסיפים פסוק ראשון ואחרון מחר חודש
כניסת השבת: 18:58
ציאת השבת: 19:47
לשיטת רבנו תם: 20:36
גיליון מס' 948

לתגובות ניתן לפנות לעורך אלון ארביב ס"ט בדוא"ל: 4136465@gmail.com

כתם פז - ביאורים לפרשה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה (יא, כו)
קושיית המפרשים ז"ל זועקת מדוע פתח בלשון יחיד ראה ועבר
ללשון רבים לפניכם היה צריך להמשיך לפניך?
מתרץ זאת הרבי מקוצק שלתת, נותנים לכל במידה שווה, אבל
לראות, כל אחד ואחד רואה באופן שונה.

חכמינו אמרו: לעולם יראה אדם את עצמו כאילו כל העולם חציו זכאי
וחציו חייב, עשה מצווה אחת הכריע את כל העולם לכף זכות, עשה
עבירה אחת הכריע את כל העולם לכף חוב (קדושין מ.). לכן, אמרה
התורה לכל יחיד ויחיד ראה - השתדל וראה שבכל מעשה ומעשה
שאתה עומד לעשות - אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה - הרי
אתה מביא לעולם כולו ברכה או קללה פעולתך עלולה להכריע את
כל העולם לכף זכות או לכף חובה, לכן המשיך בלשון רבים.

האבן עזרא מתרץ בדרכו, הרי ידוע שמושה רבנו דיבר עם היחידים
ועם ההמון ולפי שהברכה והקללה נאצלות משתי מידות שבהן נברא
העולם והן: מידת הדין ומידת הרחמים שאין עניינם נגלה רק ליחידים
המשכילים, לכן אמר ראה בלשון יחיד, והיא ראייה בעין השכל,
כענין (קהלת א, טז) ולבי ראה הרבה חוכמה ודעת ולפי שהברכה
והקללה הן זירוז להמון בקיום המצוות, לכן דיבר עם ההמון ואמר
לפניכם.

היום ברכה - זה שנותנים לך היום, בעולם הזה, ברכה בעד מעשיך
הטובים, אין זה אלא הפירות, אבל הקרן קיימת לעולם הבא. וקללה
ראשי תיבות של והקרן קיימת לו לעולם הבא (נפלאות חדשות).

בל תוסיף

את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות לא תוסיף
עליו ולא תגרע ממנו (יג, א)

נשאלת השאלה, והרי ציוותה התורה, כבר קודם, את אותו דבר?
(בפרשת ואתחנן ד, ב) לא תוסיף על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם
ולא תגרעו ממנו, פרש"י כגון: חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין
בלולב וחמש ציציות וכן ולא תגרעו.

בגמרא (ר"ה טז.) מבואר שחז"ל הוסיפו תקיעות על התקיעות
שעליהן ציוותה התורה בראש השנה, כדי לבלבל את השמן.

ומקשים טובא בעלי התוס' על ענין הוספת התקיעות לכל השיטות
ביום ראש השנה, והרי יש ציווי של בל תוסיף? ומתרצים זאת שאם
עושים את אותה מצוה פעמים זה בסדר. כגון: כהן שמברך וחוזר
ומברך את אותו עיבור עצמו בברכה המשולשת ואפילו כמה וכמה
פעמים. אבל אם מוסיף ברכה משלו או תוקע וחוזר ותוקע עובר על
בל תוסיף. בנושא הנ"ל נחלקו גדולי הפרשנים: הרמב"ם, הרשב"א
הראב"ד וכו'.

הרה"ק בעל דברי יציב מבאר גם למה כפלה התורה את איסור בל
תוסיף כדי ללמד שהאיסור הוא אפילו אינו אומר שמה שמוסיף הוא
מן התורה, לרבות שאפילו מוסיף דבר מעצמו, ומכריז שזה מעצמו,
גם זה אסור.

עטרת פז - עמך עורך

על הפסוק בפרשתנו כי יהיה בך אביון מאחד אחיך (טו, ז)
פירש רבנו האור החיים הקדוש זצ"ל העניים הם המיוחדים בעם ישראל,
ולא יזלזל בהם מחמת עניותם. ואדרבה, ה' יתברך עשה את העני, עני, כדי
לזכות את עמך בית ישראל ובכללם את העשירים במצות צדקה ובכך
להציל את הנותנים מדינה של גיהנום, ועל כך מרמזת התורה כי יהיה בך
אביון עליך לדעת כי הוא מאחד אחיך מהמיוחדים שבאחיק, מחשובי כלל
ישראל, שהקדוש ברוך הוא ייעד אותם לסבול, בשביל לכפר על עוונות
ישראל, ולכן אין לך לזלזל בהם חס ושלום, אלא אדרבה לרוממם ולנשאם
בכל האפשר.

פעם אחת, ערך נפוליון קיסר צרפת, ביקור פתע במחנה אימונים גדול,
לרגל תרגיל צבאי שעמד להיערך במקום, בהשתתפותם של מאות חיילים
רגליים ופרשים. הייתה זו שעת בוקר מוקדמת מאד, והמפקד הממונה על
התרגיל עדיין נם את שנתו מאות החיילים נעמדו בשורות מתוחות לכבודו
של הקיסר האדיר, והמתינו בדריכות למוצא פיו. חיילים! רעם הקיסר -
בקולו אם יש בכם אחד שיודע לנהל את התרגיל במקומו - של המפקד,
שיצעד שני צעדים קדימה. אחד החיילים צעד והתקדם שני צעדים. אתה
יודע לנהל תרגיל צבאי כה רחב? שאל הקיסר. אכן כן! הצדיע החייל. אם
כך פקד הקיסר, התחל בתרגיל.

החייל המאומן להפליא שלט היטב במאות החיילים והפרשים, והתרגיל
התנהל למופת לשביעות רצונו של הקיסר שצפה בו מגבעה הסמוכה.
כאשר הסתיים התרגיל, הגיע המפקד שהיה אמור לפקד עליו, עיניו היו
עדיין עם קורי שינה... העמיד הקיסר את המפקד והחייל זה לצד זה ושאל
את המפקד: אמור לי, כמה אתה מרוויח מקופת הצבא בכל שבוע?
מאתיים וחמישים רובל! השיב המפקד. ואתה, חייל! שאל הקיסר כמה
אתה מרוויח - מקופת הצבא בכל שבוע? עשרים רובל השיב החייל. -
שומע אתה, רעם הקיסר בקולו על המפקד כמה אתה עולה לי בכל שבוע,
וכמה החייל הפשוט עולה לי בכל שבוע? ומה יש לי ממך שאין לי ממנו?!

מעשה זה, היה נוהג לספר תמיד החפץ חיים רבי ישראל מאיר הכהן
מראדין זצ"ל והיה מסיים ואומר:

כך בדיוק שואל אותנו הבורא יתברך: כמה אנחנו, כביכול עולים לו לשבוע,
כאשר הוא מספק לנו את כל מחסורנו, וכמה עולה לו אחר שהוא עני
ואביון?...

ואם אנו עולים יותר, מה תועלת יש לה' יתברך מאתנו יותר מאותו אביון.
אם הקב"ה משקיע בנו יותר - סיים החפץ חיים עלינו לדאוג שיצא לו
מאתנו יותר.

בשבת יש תוספת והיא ראש החודש, ובפרט ראש חודש אלול, שכל אחד
יכול להשיג בזול ובהשקעה קטנה.

שבת שליל, תענוג!

העלון יוצא באדיבות הרבה של משפחת גניש הי"ו
להצלחתם ולרפואתם ולחיי משפחתם
אורך ימים ושנות חיים, אכ"ר

הליכות מלכי – אמירת סליחות

(א) מנהג הספרדים ועדות המזרח לקום לאמירת סליחות באשמורת מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים (ש"ע סי' תקפא סע' א). ורבנו האר"י נהג לומר סליחות מחודש אלול כמנהג הספרדים (שער הכוונות דף פט ע"ד).

הטעם לארבעים הימים אלו מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים, כיון שמושה רבנו עלה בראש חודש אלול להביא לחיות שניות והיו ימי רצון ובסוף המ' ביום הכיפורים אמר לו הקב"ה סלחתי כדברך. טעם נוסף כדי לתקן מ' יום שקלקלו בהם מרגלים, ויום הארבעים שעשו את העגל (כה"ח אות יד).

(ב) מנהג האשכנזים שמתחילים באמירת סליחות מיום ראשון באותו שבוע שחל בו ראש השנה. (רמ"א סע' א),

[אם כי השנה (התשפ"ה) יהיו ימים אלו יותר ארוכים משנים אחרות, בני אשכנז יתחילו באמירת הסליחות במוצאי שבת כי תבוא וכן במוצאי שבת נצבים, ואכמ"ל].

(ג) בראש חודש אלול אין אומרים סליחות ותחנונים (הרמ"ע מפאנו סי' עט).

(ד) הזמן הראוי ביותר לאמירת סליחות מחצות הלילה ואילך שאז הוא עת רצון לפני ה' יתברך (חזון עובדיה ימים נוראים עמ' ב) ויש שכתבו שבאשמורת הבוקר מעלתו טובה יותר.

(ה) על פי הסוד אסור לטעום כלום אף לפני עלות השחר למרות שהתנה מהלילה שיטעם, ויש שכתבו שאיסור זה גם בשתייה. (זהר קדוש חדש דף קי.).

(ו) ועל פי חכמי הפשט מותר לשתות קפה או תה בלא סוכר (אור לציון ח"ב פ"ז אות ז).

יש אומרים שמותר לשתות לפני עלות השחר ואף לאחר עלות השחר קפה או תה אף עם סוכר. (יבי"א ח"ד סי' יא).

(ז) אדם חלוש מותר לשתות הקפה עם חלב. (שם).

(ח) בני ישיבות ספרדים וכן מלמדי תינוקות או פועלים שעל ידי שישכימו לסליחות יתבטלו מלימודם, וחלילה שלא יעשו מלאכתם נאמנה, ישתדלו לקום במקצת הלילות של חודש אלול וכן בעשרת ימי תשובה (חזו"ע).

(ט) לאותם שנמנעים מלומר סליחות בעקבות לימודם או מלאכתם, יאמרו את הסליחות לפני תפלת מנחה (פרט ליום שישי).

(י) לאותם שקמים לפני עלות השחר יש להם לברך ברכות התורה מפני הפסוקים הנאמרים בסליחות. (ש"ע סי' מז).

(יא) קהל שקשה להם לומר סליחות בחצות הלילה או באשמורת הבוקר רשאים לומר הסליחות בשעות הבוקר (לאחר הנץ) או לפני מנחה (חזו"ע עמ' ז).

(יב) אין לומר סליחות לפני חצות הלילה, שאין להזכיר י"ג מידות אלא בעת רצון [פרט לליל כיפור] והנמצא בבית כנסת שאומרים שם סליחות בערב לא ישתתף עמהם ויכול לומר המזמורים והודיו, חוץ ממוצ"ש שאסור לומר וידוי לפני חצות הלילה. (שם, ועיין שער הכוונות דף נב ע"ד).

(יג) יש אומרים שבכל מקום בעולם רשאים לומר סליחות אף בתחלת הלילה כל שהגיע זמן חצות הלילה בארץ ישראל, ויש אומרים שבכל מקום הולכים לפי זמן חצות שבאותו מקום וכן הלכה. (חזו"ע ימים נוראים עמ' ה).

(יד) לענין השתתפות אנשים מחו"ל בסליחות באמצעות הלוויין עם תושבי ארץ ישראל, יש דעות לכאן ולכאן, ואם יש בזה משום חיזוק לקהילות שם, אפשר להקל כדעה הראשונה באמור באות יג לעיל.

(טו) עדיף לומר תיקון חצות (תיקון רחל ולאה בכל חודש אלול עד ערב ר"ה, בעשרת ימי תשובה רק תיקון לאה), מאשר להשכים לתפילה בהנץ החמה עדיף תיקון חצות מאמירת סליחות ראה ילקוט יוסף (סי' תקפ"א).

קומי אורי – סיפור לשבת קודש

בפסקו בפרשתנו נאמר לא תאמין את לבבך (טו, ז) ופירש"י יש לך אדם שמצטער אם יתן אם לא יתן לך נאמר לא תאמין יש לך אדם שפושט את ידו וקופצה לך נא' ולא תקפזין. מספרים על עשיר קמץ שהיה מקום מגוריו ברופשיץ, והיה מפורסם לכל בקמצנותו.

בליל יום הכפורים אחר התפילה, נשארה קבוצת אנשים עניים בבית הכנסת, לקרוא ולסיים את ספר תהלים בקבוצה אחת גדולה, ויתייצב גם העשיר הקמץ בתוכם.

הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זצ"ל, שהיה אז בבית הכנסת, שלח והפסיק אותו מקריאתו בספר התהלים ודרש שיבוא אליו, והוא בא אל הרב.

אמר לו הרב, הנה כעת היא שעת חירום, שממשלת פולניה הכריזה מלחמה על אוסטריה, וכידוע שיש לממשלה סוגי צבאות שונים, חיל רגלי, חיל פרשים וחיל הים, מה דעתך על חייל שהוא מחיל פרשים, אבל יודע הוא לשמש כרב חובל באניית קרב, ועשה מעשה שנמש מחנהו, והלך ונכנס לאניית קרב, ונלחם באויב בהצלחה, איזה ציון לשבח צריך לתת לו? ענה העשיר, לא רק שאינו זכאי לצל"ש ועיטור מופת, אלא ראוי הוא לעונש, ודינו כעריק מן הצבא, כי לא יתכן שיעשה דין לעצמו, ומאחר ששיבצו אותו כחייל מחיל הפרשים, אינו רשאי לנטוש את מחנהו ללא הוראה מפורשת מן המפקדה הצבאית.

חזר הרב ושאל, ומה יהיה לדעתך אם היה הדבר להיפך, שאחד מחיל הים שיועד שהוא פרש מומחה, קם ועשה מעשה, ודהר על סוס קרב, ונכנס לתוך מחנה האויב, ורבים חללים הפיל מצבא האויב, מה ציון לשבח צריך לתת לו? ויען העשיר, לדעתי גם חיל כזה נקרא עריק, וראוי לעונש, מפני שלא עשה כן על פי הוראת מפקדי הצבא. אבל סלח נא לי אדוני הרב, מה שייכות יש בשאלותיך לליל יום הקדוש הזה, שהוא יום הכפורים.

אמר לו הרב, ברצוני להעיר לך לאור תשובותיך, כי אתה עריק, ועליך ליתן את הדין ביום הנורא הזה. ויען העשיר ויאמר, מה פתאום אני עריק, והלא איני בגיל צבא, ואיזו שייכות יש בכלל שאקרא עריק.

ויענהו הרב, דע, כי בשמים ייחדו סוגי צבאות שונים לה' יתברך, כי ה' צבאות שמו קדוש ישראל, יש צבא של תלמידי חכמים, יש צבא של עניים לומדי תהלים, ויש צבא של עשירים נדיבים. והנה שפר חלקך והעניקו לך עושר להחיות לב נדכאים, ואתה לא מבצע את הנדרש ממך, אלא הולך לקרוא תהלים עם העניים, לכן גם אתה נקרא עריק, מבחינת צבאו של ה' יתברך, כי לא טוב אתה עושה, עליך ללכת לישון על כרים וכסתות של משי ורקמה במנוחה, ובבוקר כאשר תיערך המגביה של בית הכנסת לטובת העניים, או לטובת ישיבה או לטובת שאר לומדי תורה, עליך לתרום בעין יפה כדי שממך יראו וכן יעשו גם האחרים. ועתה קום ולך הביתה לישון במנוחה, ולמחר תשמור את אשר ציויתך לעשות.

למחרת לפני קריאת התורה, פתח הרב במגביה בעבור ישיבה מסוימת, ופנה ישר אל העשיר ההוא, העשיר הרים קולו ואמר, עשרת אלפים רובל, כל יחיד הקהל נדחמו מן התרומה הגדולה של העשיר, שלא נתפרסם בנדיבותו. ונעשתה התעוררות רבה בין הקהל, וכל אחד מהם תרם בעין יפה, לחיזוק התורה, והיתה השנה ההיא מלאה שפע ישועות ונחמות מעל ומעבר למצופה.

ומובן שכל דברינו הם על עיקר עבודת ה' של כל יהודי שצריכה להיות על פי הדרך בה הוא ממצה יותר את כוחותיו, אבל פשוט הדבר שעל כל יהודי לקבוע לו זמן ללימוד התורה, כדי שידע את דיני התורה, ויהיה לו חלק ישיר בתורת ישראל.

לע"נ מרן הגאון רבי מאיר נסים מאזוז בן הרבנית כמסנה צוק"ל
הג"ר דוד שלום צדקה בן הרבנית פהימה צ"ל
לע"נ ה"ה יהודה ברנס בן אינס ז"ל
לע"נ ה"ה רחמים (רחמיני) גניש בן חותה ז"ל